

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION

Bryssel den 18.6.2003
KOM(2003) 302 slutlig

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL RÅDET OCH
EUROPAPARLAMENTET**

Integrerad produktpolitik

Miljöpåverkan ur livscykelperspektiv

1. INLEDNING

Ett av Europeiska unionens grundläggande mål är hållbar utveckling. Det innebär att den nuvarande generationens behov uppfylls utan att detta inkräktar på framtida generationers behov. Europeiska rådet i Göteborg 2001 gav detta mål ytterligare vikt genom att utöka Lissabonprocessen med en miljödimension i form av en strategi för hållbar utveckling.¹

Strategin omfattar en rad åtgärder på miljöområdet i enlighet med sju miljöhandlingsprogrammets prioriterade frågor.² När det gäller en mer ansvarsfull förvaltning av naturresurser enades Europeiska rådet om att ”EU:s integrerade produktspolitik, som syftar till att minska resursanvändningen och avfallets påverkan på miljön, bör genomföras i samarbete med näringslivet”.

Kommissionen har utarbetat EU:s integrerade produktpolitik (IPP) i samarbete med berörda parter och med hjälp av studier.³ På en konferens 1998 diskuterades IPP för första gången med berörda parter. Året därpå tog miljöministrarna upp IPP på sitt informella möte i Weimar. I ordförandeskapets slutsatser från det mötet välkomnades kommissionens avsikt att anta en grönbok och betonades att förbättrade marknadsvillkor för grönare produkter på den europeiska marknaden även skulle bidra till att öka den europeiska industrins konkurrenskraft. I februari 2001 antog kommissionen sin grönbok och inledde ett samråd med berörda parter om innehållet (se bilaga I för mer information).

Samrådet visade att IPP helt klart har en viktig funktion när det gäller att bidra till hållbar utveckling. I föreliggande meddelande upprepas frågan om varför det behövs en produktdimension i miljöpolitiken. I avsnitt 2 förklaras IPP-metoden och i avsnitt 3 huvudprinciperna för EU:s IPP-strategi. I de övriga avsnitten beskrivs kommissionens åtgärder för att öka IPP-metodens användning.

2. VARFÖR BEHÖVS DET EN PRODUKTDIMENSION I MILJÖPOLITIKEN?

Under senare år har kommissionen börjat ompröva de strategier som berör produkters miljöpåverkan. Alla produkter och tjänster⁴ påverkar miljön⁵ när de produceras, används eller bortskaffas. Effekterna är sammansatta och svåra att kvantifiera, men problemets potentiella storleksordning är oomtvistad.⁶ Samtidigt

¹ Europeiska rådet i Göteborg den 15 och 16 juni 2001, ordförandeskapets slutsatser, punkterna 19–32, <http://ue.eu.int/pressData/sv/ec/00200-r1.s1.pdf>.

² Europaparlamentets och rådets beslut nr 1600/2002/EG om fastställande av gemenskapens sjätte miljöhandlingsprogram, EGT L 242, 10.9.2002, s. 1–15.

³ Exempelvis <http://europa.eu.int/comm/environment/ipp/ippsum.pdf>.

⁴ För enkelhetens skull talas det i resten av meddelandet endast om produkter, vilket dock allmänt även skall anses omfatta tjänster – se avsnitt –.

⁵ Miljöpåverkan skall även anses omfatta hälsoeffekter.

⁶ Bilen är till exempel en produkt som står för runt 80 % av koldioxidutsläppen från Europeiska unionens transportsektor, den sektor där utsläppen ökar snabbast. Samtidigt ökar antalet bilar per invånare (14 % mellan 1990 och 1999), vilket leder till större resursförbrukning under tillverkningen, mer platsbehov för parkering och vägar samt större avfallsproblem. Detta trots en betydande minskning av utsläppen

påverkas den löpande ekonomiska tillväxten och välfärden i hög grad av tillverknings- och användningen av produkter. Utmaningen består i att både förbättra livskvaliteten – som ofta direkt påverkas av produkter – och miljöskyddet. Det gäller med andra ord att ta fram åtgärder som ger flerpartsnytta, förbättrar både miljön och produktprestandan samt ökar industrins konkurrenskraft på lång sikt. Det är detta man försöker uppnå med IPP.

Hittills har de produktrelaterade strategierna mest varit inriktade på stora punktkällor för föroreningar, såsom industriutsläpp eller avfallshantering. De har ofta varit framgångsrika. Nu står det dock klart att de måste kompletteras med en strategi som tar hänsyn till en produkts hela livscykel, inklusive användningsfasen. Strategin bör se till att miljöpåverkan beaktas under hela livscykeln på ett integrerat sätt och inte bara flyttas från en fas till en annan. Detta innebär också att miljöeffekterna bör bekämpas vid den punkt i livscykeln där man bäst och mest kostnadseffektivt kan minska produktens samlade miljöpåverkan och resursförbrukning. För att detta skall lyckas måste man i strategin också ta hänsyn till en rad faktorer som gör produkterna svåråtkomliga och försvårar tillämpningen av åtgärder för minskning av föroreningar.

För det första: **Den sammantagna produktmängden ökar.** Ökad disponibel inkomst⁷ innebär att man har råd med fler produkter. Hushåll som tidigare till exempel bara hade en fast telefon har nu ofta flera uttag fördelade i huset. Dessutom minskar hushållens genomsnittliga storlek, vilket ofta kan leda till ett ökat behov av vissa hushållsprodukter⁸. Detta innebär att det finns stora mängder av en och samma produkt och att den blir mer svåråtkomlig. Varje produktpolitik bör därför syfta till att minska miljöpåverkan från ökade produktmängder.

För det andra: **Produkternas och tjänsternas mångfald ökar.** Basvaror finns nu i många olika former. Det finns till exempel många olika typer av TV-skärmar (bildrör, LCD och plasma). Produktpolitiken måste därför var flexibel så att den kan inriktas på många olika produktvarianter samtidigt.

För det tredje: **Innovationen skapar ständigt nya produkttyper.** Under de senaste 20 åren har man till exempel sett en förskjutning från skivspelare till CD-spelare, som i sin tur antagligen kommer att ersättas av de nya DVD-spelarna. Innovationscykeln för komponenter är ofta ännu kortare. Den snabba utvecklingen med allt kraftigare datorprocessorer vittnar om detta. Produktpolitiken måste utnyttja denna kreativitet så att den gagnar både miljön och ekonomin.

För det fjärde: **Produkterna saluförs globalt.** Både den inre marknaden och det multilaterala undanröjandet av handels- och investeringshinder har bidragit till en mer global ekonomi där varor från många länder saluförs internationellt. Produkterna som säljs i våra affärer har ett allt mer varierat ursprung. Produktpolitiken måste ta

per bil och den berörda industrins ansträngningar, till exempel det frivilliga avtalet om minskning av koldioxidutsläppen med 25 % fram till 2008. Dessutom har andra föroreningar minskat markant under de senaste decennierna.

⁷ Mellan 1980 och 1997 ökade konsumenternas reala utgifter med 46 %, och tonvikten flyttades från basbehov, såsom mat och boende, till mer självvalda produkter inom till exempel transport-, bränsle- och fritidssektorn. (EES-faktablad 2001 – YIR01HH04)

⁸ Mellan 1980 och 1995 minskade EU-hushållens genomsnittliga storlek från 2,82 till 2,49 personer. Denna utveckling förväntas fortsätta. EES-faktablad 2001 – YIR01HH03.

hänsyn till handelns globala karaktär och följa relevanta internationella avtal, såsom Världshandelsorganisationens regler.

För det femte: **Produkterna blir mer komplexa.** Det innebär att produktexpertisen i allt högre grad ligger i händerna på dem som är ansvariga för produkternas utformning. Det är mycket svårt för lagstiftarna, och ännu mer för allmänheten, att få en realistisk uppfattning av vilka tekniska förändringar som kan uppnås. Av denna anledning måste produktpolitiken ge tillverkare och konstruktörer ökat ansvar för att deras produkter uppfyller överenskomna hälso-, säkerhets- och miljökriterier.

För det sjätte: **Hur perfekt produkten än är utformad, kan felaktig användning och bortskaffning få stora miljöeffekter.** Man kan visserligen utforma en produkt så att man får minsta möjliga miljöpåverkan, men konsumenten kanske ändå använder produkten på ett miljöskadligt sätt. Det finns exempelvis stora miljöfördelar med energibesparande glödlampor, men bara om de släcks när de inte behövs. Samma sak gäller för produkter som bortskaffas på fel sätt, kanske genom olaglig dumpning. I så fall är den resulterande miljöskadan inte produktutformningens fel.

Till sist: **Numera är fler aktörer av olika slag inblandade under en produkts livscykel.** Detta beror på globaliseringen och produkternas allt större komplexitet. Produktpolitiken måste ta hänsyn till många olika aktörer. Man måste också beakta att en produkt kan monteras, saluföras och användas på helt olika platser med olika sociala värderingar. För en aktör som är aktiv i en viss livscykelfas är det därför svårt att föreställa sig vilka problem som kan dyka upp i andra faser. Det kan exempelvis vara okänt under vilka förutsättningar en produkt tillverkas. Produktpolitiken bör därför bidra till att förbättra informationsflödet i hela distributionskedjan.

Alla dessa faktorer visar att miljöpolitiken behöver en produktdimension. Produkter bör ses ur ett helhetsperspektiv, man bör inbegripa så många aktörer som möjligt och aktörerna bör ta ansvar för sina handlingar. Detta torde komplettera befintliga produktåtgärder på ett effektivt sätt. Tanken med IPP är att svara på denna utmaning och samtidigt underbygga EU:s allmänna ekonomiska och sociala målsättningar såsom de formuleras i Lissabonstrategin samt uppfylla åtagandena enligt internationella avtal. IPP-metoden förklaras i följande avsnitt.

3. IPP-METODEN

IPP-metoden har utvecklats stegvis under de senaste tio åren och erkänns nu allmänt som ett potentiellt mycket effektivt sätt att beakta produkternas miljödimension. IPP bygger på följande fem huvudprinciper:

- **Livscykelperspektiv**⁹ – Tanken är att man skall se till en produkts hela livscykel i syfte att reducera dess samlade miljöpåverkan ”från vaggan till graven”. Syftet är därmed också att förhindra åtgärder i enskilda livscykelfaser som bara leder till att miljöbelastningen förskjuts från en fas till en annan. Genom integrerad hänsyn till en produkts hela livscykel främjar IPP också den politiska samstämmigheten. IPP uppmuntrar åtgärder som minskar

⁹ Till skillnad från livscykelanalys (LCA) som omfattar kvantifiering och bedömning av en produkts miljöpåverkan genom hela dess livscykel, av praktiska skäl dock inom snävt definierade gränser.

miljöpåverkan och kostnader för näringsliv och samhälle vid den punkt i livscykeln där åtgärderna kan förmodas ha störst effekt.

- **Samarbete med marknaden** – Det är tänkt att få marknaden att gå mer mot hållbar utveckling genom incitament som ökar tillgång till och efterfrågan på grönare produkter. Tanken är att belöna företag som är innovativa och förutseende samt strävar efter hållbar utveckling.
- **Aktörssamverkan** – Alla som berörs av produkten (dvs. industri, konsumenter och den offentliga sektorn) uppmanas att engagera sig inom sin intressesfär och samarbeta. Näringslivet kan undersöka hur de bättre kan integrera miljöaspekter i produktutformningen, medan konsumenterna kan försöka köpa grönare produkter¹⁰ samt använda och bortskafla dem på ett bättre sätt. Den offentliga sektorn kan fastställa ekonomiska och rättsliga villkor för ett lands hela ekonomi och också direkt ingripa på marknaden, exempelvis genom att köpa grönare produkter.
- **Ständiga förbättringar** – Man kan ofta förbättra en produkts utformning, tillverkning, användning och bortskaflande för att minska dess miljöpåverkan under hela livscykeln, med hänsyn tagen till marknadens parametrar. IPP syftar snarare till ständiga förbättringar i dessa hänseenden än till fasta tröskelvärden¹¹. På så sätt kan företagen arbeta i sin egen takt och koncentrera sig på de förbättringar som ger störst resultat.
- **Kombination av olika styrmedel** – För IPP-metoden krävs en rad olika styrmedel, eftersom produktmångfalden är så stor och så många aktörer är inblandade. Styrmedlen sträcker sig från frivilliga initiativ till föreskrifter och från den lokala till den internationella nivån. IPP bygger i första hand på frivillighet men kan också kräva åtgärder med obligatoriska krav. Den avgörande faktorn är hur effektivt man med hjälp av verktyget kan uppnå önskade resultatet i fråga om hållbar utveckling.

4. EU:S IPP-STRATEGI

Såsom framgår av avsnitt 1 är EU:s IPP-strategi ett led i EU:s strategi för hållbar utveckling. Huvudsyftet är att minska produkters miljöinverkan genom hela livscykeln, om möjligt med hjälp av marknadsdrivna lösningar, där man tar hänsyn till konkurrensfrågor. Näringslivets konkurrenskraft kommer att stärkas genom den ökade politiska samstämmighet som IPP kommer att bana väg för, både inom livscykeln och mellan olika styrmedel. Erfarenheten med olika verktyg för miljöledning visar att ökad miljömedvetenhet i företagen kan gå hand i hand med minskade kostnader. Mot bakgrund av den allt hårdare konkurrensen kan dessutom miljöprestanda vara en faktor som ger företag eller deras produkter en konkurrensfördel. Redan nu använder en rad företag sin miljöprestanda som argument i sin marknadsföring. IPP kommer att hjälpa dessa företag, inte minst genom att bättre synliggöra några av dem.

¹⁰ Med grönare produkter avses sådana produkter som under hela sin livscykel belastar miljön mindre än liknande produkter med samma funktion.

¹¹ Det betyder inte att lagliga tröskelvärden inte kan vara ett bra instrument för att stimulera ständiga förbättringar. De är bara mindre flexibla, vilket förstås ibland kan vara önskvärt.

Det finns redan förfaranden för bedömning av en produkts miljöpåverkan under dess livscykel. Erfarenheterna från en första tillämpning av IPP på produkternas miljöaspekter kommer att bilda en ovärderlig kunskapsbas som man sedan kan bygga vidare på i riktning mot mer omfattande hållbarhetseffekter.

IPP kommer förstås att vidareutvecklas med vederbörlig hänsyn till andra politikområden. Det finns redan omfattande och relevant lagstiftning, såsom bestämmelserna om produkttegenskaper och handel med produkter, exempelvis på den inre marknaden, samt konkurrensreglerna. I princip kommer IPP att komplettera gällande lagstiftning genom att uppmuntra ytterligare förbättringar på frivillig bas när det gäller sådana produkter som på grund av sina egenskaper inte nödvändigtvis kräver lagstiftningsåtgärder

När detta meddelande omsätts i praktiken kommer man att beakta alla gemenskapens skyldigheter enligt internationell lag, särskilt inom handeln, och principerna för EU:s övriga politikområden. Dessutom kommer kommissionens regler om konsekvensanalys¹² också att gälla för alla nya lagförslag som kommissionen lägger fram. På så sätt säkerställs att alla tre grundpelare för hållbar utveckling beaktas på ett väl avvägt sätt. IPP-arbetet kommer också att bygga på de erfarenheter som gjorts med befintliga miljöverktyg, såsom miljöledningssystem och miljömärken.

För att uppnå sitt mål kommer strategin att få tre huvudfunktioner.

För det första kommer den att **bidra** till att lösa de miljöproblem som pekas ut både i strategin för hållbar utveckling och i sjätte miljöhandlingsprogrammet. Utan hänsyn till produktaspekten blir detta svårare. IPP kommer också att spela en nyckelroll när man genomför de framtida temainriktade strategierna för hållbar användning av resurser respektive för förebyggande och återvinning av avfall. Strategin är också nära kopplad till det framtida handlingsprogrammet för miljöteknik. Internationellt kommer IPP dessutom att ge ett betydande bidrag till de tioåriga ramprogram för hållbar produktion och konsumtion som man enades om på världstoppmötet om hållbar utveckling i Johannesburg i september 2002.¹³

För det andra kommer strategin att **komplettera** de befintliga produktstrategierna genom att tillhandahålla en vidare, livscykelinriktad begreppsram, inom vilken man kan granska följderna för andra miljöproblem. På så sätt tar strategin hänsyn till att man inte behöver börja från noll, eftersom ett livscykelperspektiv i viss mån redan tillämpas i en rad produktrelaterade politikområden, till exempel i från-jord-till-bord-konceptet inom jordbruk och livsmedelssäkerhet.

För det tredje, och detta är den viktigaste uppgiften, kommer strategin att förbättra **samordningen och samstämmigheten** mellan den miljöorienterade produktpolitikens befintliga och framtida styrmedel. På så sätt kommer man att fullt ut kunna utnyttja eventuella samverkansvinster mellan styrmedlen och främja en integrerad utveckling av dem. Strategin kommer dessutom att ge produktrelaterade miljöpolitiska åtgärder större genomslag genom att tillhandahålla ett livscykelperspektiv och på så sätt lyfta fram nödvändiga kompromisser och bidra till att fattade politiska beslut genomförs på ett samordnat sätt. Denna förbättrade

¹² Enligt kommissionens meddelande om konsekvensanalys, KOM(2002) 276 slutlig, 5.6.2002.

¹³ Punkt 14 i genomförandeplanen från Johannesburg och punkt 8 i rådets (allmänna frågor och yttre förbindelser) slutsatser av den 30 oktober 2002.

samordning kommer att vara till gagn för både näringslivets konkurrenskraft och miljön.

Det kommer att ta tid att uppnå detta mål. För detta kommer kommissionen att koncentrera sig på följande, med varandra förknippade, åtgärder:

- Att skapa ramvillkoren för en ständig miljöförbättring av alla produkter under hela deras livscykel (tillverkning, användning och bortskaffande).
- Att lägga tonvikten på de produkter som har störst miljöförbättringspotential.

I detta meddelande beskrivs kommissionens mått och steg för att genomföra dessa åtgärder. För att IPP-strategin skall lyckas krävs dock att alla berörda parter samarbetar och vinnlägger sig om att förbättra sin miljöprestanda. Därför kommer strategin även fortsättningsvis att utvecklas i samarbete med berörda parter. En preliminär förteckning över vad kommissionen anser vara medlemsstaternas¹⁴ och andra berörda parter funktioner och uppgifter återfinns i bilaga II.

För att få igång IPP-arbetet kommer kommissionen inledningsvis att främst inrikta sig på produkter¹⁵ och inte på tjänster. Det betyder inte att tjänster inte omfattas av IPP-metoden, utan återspeglar bara det faktum att man har kommit längre med livscykelperspektivet, liksom med gemenskapsrätten, när det gäller produkter än när det gäller tjänster. På produktområdet är det därför lättare att omsätta strategin i praktiken.

5. RAMVILLKOR FÖR EN STÄNDIG FÖRBÄTTRING AV PRODUKTERS MILJÖEGENSKAPER

Det finns redan ett stort antal styrmedel som används, inte minst av industrin, eller som kan användas för att göra produkter grönare. Alla lämpar sig givetvis inte för alla produkter. Nedan granskas dessa styrmedel.

5.1. Verktyg för att skapa rätt ekonomisk och rättslig ram

För en ständig miljöförbättring krävs incitament som får tillverkarna att göra nya produktgenerationer grönare, på grundval av livscykelperspektivet och med hänsyn till marknadens parametrar. Dessutom krävs incitament som får konsumenterna att köpa dessa produkter. För att IPP skall slå igenom krävs en ekonomisk och rättslig ram som gynnar tillverkning och inköp av grönare produkter, helst med minsta möjliga ingrepp från staten. Kommissionens uppgift i detta sammanhang är att se till att de styrmedel som omfattas av kommissionens behörighet bidrar till en utveckling i denna riktning. Lämpliga styrmedel beskrivs i ruta 1.

Ruta 1

¹⁴ Med medlemsstater avses i detta dokument även anslutande länder och kandidatländer.

¹⁵ Det är inte meningen att genom detta meddelande ändra befintliga, rättsligt bindande definitioner av vad som skall betraktas som produkt, tillverkare, produkttyp eller liknande.

a) Skatter och subventioner

Långfristigt siktar kommissionen på korrekt prissättning¹⁶ genom en internalisering av externa kostnader i produktpriset, så att produktens miljöpåverkan verkligen återspeglas av priset. Prissignaler ger ett incitament till ständig miljöförbättring av produkter under hela deras livscykel. Genom att ekonomiskt belöna grön produktutformning och grön produktion underlättar och stärker prissignalerna åtgärder såsom grönare offentlig upphandling och utformningskrav. Prissignalerna ger också konsumenterna viktig information och uppmuntrar dem att köpa grönare produkter. Kommissionen har redan lagt fram flera förslag om europeiska energiskatter¹⁷. Kommissionens förslag till en omstrukturering av gemenskapens regelverk för beskattning av energiprodukter från 1997 har nu fått rådets enhälliga politiska stöd. Enligt förslaget skall EU:s minimiskattesatser omfatta alla energiprodukter så att medlemsstaterna får en enhetligare ram för användningen av energiskatter som styrmedel för miljöpolitiska mål och andra politiska mål. Kommissionen kommer även fortsättningsvis att främja och uppmuntra skatteåtgärder, såsom miljörelaterade skatter och incitament på lämplig lokal eller nationell nivå eller på gemenskapsnivå.¹⁸

Med tanke på de synpunkter som lämnats, inte minst från medlemsstaterna, kommer kommissionen för närvarande dock inte att utarbeta initiativ som syftar till sänkt moms för produkter som utmärkts med EU:s miljömärke¹⁹. Där så är lämpligt bör medlemsstaterna inom ramen för andra skatter främja och uppmuntra användningen av ovan nämnda skatteåtgärder för att gynna grönare produkter.

Inom ramen för sjätte miljöhandlingsprogrammet kommer kommissionen dessutom att upprätta en förteckning över kriterier som gör det möjligt att registrera miljöskadliga subventioner²⁰. På så sätt skapas en tillförlitlig grund för att avveckla dem stegvis. Kommissionen har dessutom utarbetat riktlinjer för statligt stöd för miljöskydd som exempelvis främjar teknisk utveckling i riktning mot miljövänligare produkter och

¹⁶ Det innebär att man ser till att det pris som konsumenten betalar för en produkt omfattar alla kostnader för produktens miljöpåverkan.

¹⁷ Kommissionen föreslog 2002 en ändring av direktiv 92/81/EEG och direktiv 92/82/EEG i syfte att inrätta en särskild skattelagstiftning för dieselbrännolja som används som motorbränsle för yrkesmässiga ändamål och i syfte att åstadkomma en tillnärmning av punktskattesatserna för bensin och dieselbrännolja. Förslaget ligger för närvarande hos rådet.

¹⁸ I enlighet med kraven i artikel 3.4 tredje strecksatsen i Europaparlamentets och rådets beslut nr 1600/2002/EG av den 22 juli 2002 om fastställande av gemenskapens sjätte miljöhandlingsprogram, EGT L 242, 10.9.2002, s. 1–15. Detta måste naturligtvis ske i enlighet med relevant lagstiftning om den inre marknaden.

¹⁹ Analysen kommer också att beakta resultaten från försöken med lägre moms på arbetsintensiva tjänster.

²⁰ Arbete i samband med detta har inletts inom ramen för OECD:s internationella energiorgan.

²¹ Gemenskapens riktlinjer för statligt stöd till skydd för miljön, EGT C 37, 3.2.2001, s. 3–15.

²² Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, ekonomiska och sociala kommittén samt regionkommittén – Miljöavtal på gemenskapsnivå inom ramen för handlingsplanen för en bättre och enklare lagstiftning, KOM(2002) 412 slutlig, 17.7.2002.

²³ *European Environmental Citizens Organisation for Standardisation* ("De europeiska medborgarnas miljöorganisation för standardisering").

²⁴ Europeiska gemenskapernas kommissionen (2001): Tolkningsmeddelande från kommissionen om gemenskapslagstiftning med tillämpning på offentlig upphandling och möjligheterna att ta miljöhänsyn vid offentlig upphandling, KOM(2001) 274 slutlig, 4.7.2001. Meddelandet återfinns på <http://simap.eu.int/EN/pub/src/welcome.htm>.

²⁵ Se fotnot 26 på webbplatsen.

²⁶ Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/95/EG om begränsning av användningen av vissa farliga ämnen i elektriska och elektroniska produkter, EUT L 37, 13.2.2003, s. 19–23.

²⁷ Vitbok – Strategi för den framtida kemikaliepolitiken, KOM(2001) 88 slutlig.

tjänster²¹.

b) Frivilliga överenskommelser och standardisering

För grönare produkter krävs förutom lagstiftning även andra lösningar, såsom miljöavtal och standardisering. En ram för miljöavtal på EU-nivå granskas för närvarande på grundval av ett meddelande från kommissionen²².

När det gäller standardisering kommer kommissionen även fortsättningsvis att i möjligaste mån satsa på internationell standardisering. På europeisk nivå kommer kommissionen redan 2003 i ett meddelande att ta upp en rad nyckelfrågor avseende europeisk standardisering och miljöskydd. Kommissionen har dessutom slutit ett tjänsteavtal med ECOS²³, ett konsortium av europeiska icke-statliga miljöorganisationer, för att bidra till integreringen av miljöaspekter i den europeiska standardiseringsprocessen.

c) Lagstiftning om offentlig upphandling

Offentlig upphandling står för ungefär 16 % av EU:s bruttonationalprodukt. Det rör sig alltså om en stor marknadssektor som myndigheterna kan använda för att främja gröna produkter. Det finns detaljerade EU-regler för förfarandena för offentlig upphandling på den inre marknaden. I sitt tolkningsmeddelande om offentlig upphandling och miljö²⁴ förklarar kommissionen det rättsliga läget²⁵ och visar att finns gott om möjligheter att ta hänsyn till miljöaspekter vid upphandlingen av kontrakt i enlighet med dessa regler. Läget kommer inte heller att förändras av att direktiven om offentlig upphandling för närvarande ses över. Den verkliga utmaningen för en grönare offentlig upphandling består i att se till att de offentliga upphandlarna utnyttjar befintliga möjligheter.

d) Annan lagstiftning

Det kan komma att krävas gemenskapslagstiftning för alla slags produktrelaterade åtgärder i syfte att lösa miljöproblem, särskilt om marknadsstörningar inte undanröjs eller om det finns risk för att den inre marknaden snedvrids utan ett ingripande på EU-nivå. Så är exempelvis fallet med direktivet om begränsning av användningen av vissa farliga ämnen i elektriska och elektroniska produkter²⁶ och när det gäller uppföljningen av kommissionens vitbok om kemikalier²⁷. Det gäller också för kommissionens stundande förslag till direktiv om en ram för ekoförbrukande produkter, som dessutom kommer att ge rättslig form åt IPP-principer som livscykelperspektiv, aktörssamverkan och ständiga förbättringar. Lagstiftning krävs också när man överväger utvidgat producentansvar eller bortskaffningssystem som de effektivaste instrumenten för att minska produkters miljöpåverkan under hela livscykeln. På EU-nivå är sådana initiativ också särskilt värdefulla i de fall där enskilda medlemsstater har utvecklat eller håller på att utveckla egna initiativ på området. Kommissionen kommer att vidareutveckla dessa punkter i sin temainriktade strategi för återvinning och förebyggande av avfall.

5.2. Främjande av livscykelperspektivet

För att IPP skall slå igenom måste livscykelperspektivet bli ett självklart synsätt för alla som kommer i beröring med produkter. Utbildningsåtgärder och informationskampanjer vidtas bäst nära medborgaren, alltså på nationell och regional nivå. På gemenskapsnivå krävs tre slags åtgärder (ruta 2).

a) Tillhandahållande av livscykeluppgifter och tolkningshjälpmedel

Man måste systematiskt samla in livscykeluppgifter som kan läggas till grund för analyser för utformnings- eller märkningssyften. En rad medlemsstater och branscher har redan tagit fram databaser för detta ändamål. Kommissionen kommer att tillhandahålla en plattform för att underlätta kommunikation och utbyte. I detta ingår regelbundna möten med kommissionens stöd och en förteckning över databaserna för livscykelanalys, som kommer att uppdateras med jämna mellanrum.

Livscykeluppgifterna måste också bli mer lättillgängliga. Kommissionen kommer därför att börja samordna både den pågående datainsamlingen i EU och befintliga harmoniseringsinitiativ. Denna samordning kommer att länka ihop EU med det pågående livscykelinitiativet inom ramen för Förenta nationernas miljöprogram. Inledningsvis kommer kommissionen att påbörja en studie för att granska det aktuella läget och tänkbara framtida alternativ.

För närvarande är livscykelanalysen den bästa tillgängliga ramen för bedömning av produkters miljöpåverkan. Den är därför ett viktigt IPP-hjälpmedel. Debatten om hur man bäst använder och tolkar livscykelanalysen är dock ännu inte avslutad. Genom en rad studier och workshopar kommer kommissionen att bidra till den fortsatta diskussionen. Målet är att ge ut en handbok om den bästa metoden på grundval av bästa möjliga samförstånd mellan aktörerna.

Kommissionen fortsätter dessutom att främja sådan forskning och utveckling som syftar till genomförandet av denna del av IPP-metoden. Genom femte²⁸ och sjätte²⁹ ramprogrammen för forskning kommer man att bidra till detta genom att öka kunskapen om miljöprocesser, tillhandahålla grundläggande uppgifter och mätsystem samt utveckla praktiska lösningar för grönare produkter. IPP-projekt utgör redan en betydande del av kommissionen Life-program³⁰.

b) Miljöledningssystem

Miljöledningssystem bildar en god ram för livscykelperspektivets integrering i en organisations verksamhet och för ständiga förbättringar. Genom 2001 års översyn började man ändra EMAS-förordningens inriktning från processer till produkter. Produkter omfattas nu klar och tydligt av EMAS-förordningens räckvidd på samma sätt som verksamheter och tjänster, dvs. man måste ta hänsyn till betydande miljöpåverkan från dessa inom ramen för miljöutrednings-, miljölednings- och miljörevisionsystem. Påverkan måste kontrolleras av en EMAS-miljökontrollant, uppgifter om detta måste införas i miljöredovisningen och miljöprestandan måste ständigt förbättras. Eftersom EMAS-förordningen hittills mest har varit inriktad på industriverksamhet, kommer kommissionen att utarbeta riktlinjer för hanteringen av produktfrågor inom ramen för EMAS-förordningen fram till slutet av 2004. Miljöledningssystem är viktiga för alla

²⁸ Europaparlamentets och Rådets beslut nr 182/1999/EG av den 22 december 1998 om femte ramprogrammet för Europeiska gemenskapens verksamhet inom området forskning, teknisk utveckling och demonstration (1998–2002), EGT L 26, 1.2.1999, s. 1–31.

²⁹ Europaparlamentets och rådets beslut nr 1513/2002/EG av den 27 juni 2002 om sjätte ramprogrammet för Europeiska gemenskapens verksamhet inom området forskning, teknisk utveckling och demonstration med syfte att främja inrättandet av det europeiska området för forskningsverksamhet samt innovation (2002–2006), EGT L 232, s. 1–33.

³⁰ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1655/2000 om det finansiella instrumentet för miljö (Life), EGT L 192, 28.7.2000, s. 1–9.

slags organisationer – offentliga som privata – och kan användas som ram för alla slags verktyg, från grönare upphandling till validering av miljöinformation. Ett godkänt miljöledningssystem utgör i sig ingen garanti för en produkts specifika miljöprestanda, men i fråga om EMAS bildar det en ram för EMAS-miljökontrollantens validering av information om miljöprestandan.

Kommissionen kommer att övervaka produktdimensionens införlivande med EMAS och ta hänsyn till detta vid nästa översyn av förordningen 2006. Kommissionen kommer 2004 att besluta om man skall verka för EMAS II-registrering. Ett pilotprojekt där tre generaldirektorat medverkar har redan inletts.

c) Krav på produktutformning

De båda ovannämnda instrumenten torde uppmuntra pionjärer att ta fram grönare produkter. Kommissionen kommer dessutom 2005 att lägga fram ett diskussionspapper för att undersöka hur man kan främja användningen av IPP-metoden i företag, vid behov också med hjälp av allmänna krav för vissa produkter. Dokumentet kommer att bygga på den diskussion om den nya metodens tillämpning på miljöområdet som följde på IPP-grönbokens offentliggörande³¹. Man kommer också att beakta de offentliggjorda utkastet till direktiv om ekoförändring av slutanvändarutrustning respektive om miljöanpassad utformning av elektriska och elektroniska produkter. Hänsyn kommer också att tas till resultaten från förhandlingarna om det stundande förslaget till direktiv om upprättandet av en ram för att fastställa krav på ekodesign för energiförbrukande produkter. Bland annat kommer följande frågor att tas upp: lämplig rättslig grund, frågor rörande den inre marknaden, skyldigheter enligt internationella avtal, åtgärdernas räckvidd, lämpliga produkter respektive produktgrupper, nödvändig detaljeringsgrad för utformningskraven, betydelsen av minimistandarder för produkter, lämpliga medel för genomförande och rapportering, metodens kostnader och nytta, metodens troliga miljöeffekter, samt metodens integrering i strategier och åtgärder av betydelse för produkters miljödimension, inklusive IPP-verktyg.

Kommissionen har undersökt förutsättningarna för en ram för energiförbrukande produkter, eftersom det på detta område redan finns tillräckligt mycket erfarenhet och det råder klarhet om den ökande miljöpåverkan. Denna ram, som i motiverade fall tillåter produktspecifika lagstiftningsåtgärder, lämnar också utrymme för självreglering inom industrin, då detta kan minska miljöpåverkan fortare eller mer kostnadseffektivt än lagstiftning.

Kommissionen kommer dessutom att undersöka hur man bäst ser till att allmänheten får kunskap om en produkts miljöprestanda och miljöanpassade utformning. Genom sådan information skulle företagens offentliga dokument, såsom miljöredovisningar, få större vikt.

5.3. Konsumentinformation som beslutsunderlag

Det är konsumenten – vare sig det handlar om enskilda personer eller den privata eller offentliga sektorn – som tar beslut om inköp och användning av grönare

³¹ Se www.europa.eu.int/comm/environment/ipp/standard.pdf och Godenman, G., Hart, J. W., Sanz Levia, L. (2002): *The New Approach in Setting Product Standards for Safety, Environmental Protection and Human Health: Directions for the Future* ("Den nya metoden för fastställande av produktstandarder för säkerhet, miljöskydd och hälsa: Framtidsutsikter"), *Environmental News* nr. 66, Danmarks miljömyndighet.

produkter. EU:s uppgift i detta sammanhang är att tillhandahålla och främja verktyg och ramar för hela EU som ger konsumenterna produktinformation. Det är upp till medlemsstaterna att bestämma vad som krävs för att uppnå en sådan grad av medvetenhet hos konsumenterna att de fullt ut kan bidra till att göra produkter grönare. En rad lämpliga styrmedel beskrivs i ruta 3. Andra faktorer som styr inköp av produkter spelar givetvis också en roll, såsom hälsofrågor, kostnader och ändamålsenlighet.

Ruta 3

a) Grönare offentlig upphandling

Det krävs en insats för att få offentliga myndigheter att utnyttja de möjligheter som befintlig lagstiftning om offentlig upphandling erbjuder. Kommissionen planerar därför flera olika åtgärder.

Kommissionen kommer att försöka **fastställa den gröna offentliga upphandlingens omfattning**, eftersom det råder informationsbrist om hur långt medlemsstaterna har kommit med detta. Före slutet av 2003 kommer kommissionen att genomföra en enkät för att se i vilken omfattning de offentliga myndigheterna tillämpar grönare offentlig upphandling. Kommissionen medfinansierar också ett forskningsprojekt för bedömning av hur en grönare offentlig upphandling påverkar miljön och marknaderna.

Kommissionen uppmanar därför medlemsstaterna att utarbeta offentligt tillgängliga **handlingsplaner för att göra sin offentliga upphandling grönare**. Handlingsplanerna bör innehålla en bedömning av det aktuella läget och ambitiösa mål för de kommande tre åren. Det bör också klart framgå vilka åtgärder som kommer att vidtas för att uppnå målen. Handlingsplanerna bör utarbetas fram till slutet av 2006 och sedan ses över vart tredje år. De kommer inte att vara rättsligt bindande utan ge en politisk impuls åt grönare offentlig upphandling och åtgärder för att öka medvetenheten om den. Handlingsplanerna kommer att ge medlemsstaterna möjlighet att välja de alternativ som bäst passar landets politiska ramar och den nivå de uppnått. Samtidigt kommer handlingsplanerna att underlätta utbytet av bästa metoder för en grönare offentlig upphandling. Även kommissionen kommer att utarbeta ett handlingsprogram fram till slutet av 2006 och där sammanfatta sina mål och åtgärder för den egna upphandlingen. Kommissionen uppmanar de övriga EU-institutionerna att göra likadant och är beredd att bistå dem genom att dela med sig av sina erfarenheter.

Kommissionen är dessutom i färd med att utarbeta följande **informationsåtgärder för offentliga myndigheter** för att hjälpa dem att göra sin offentliga upphandling grönare:

- En **praktisk handledning för offentliga myndigheter** där det på ett klart, lättbegripligt och obyråkratiskt språk förklaras hur man kan göra offentlig upphandling grönare. Ett första utkast planeras för mitten av 2003. Handboken kommer vid behov att ses över mot bakgrund av den fortsatta utvecklingen och erfarenheterna med den praktiska användningen.
- En **datas databas med produktgrupper**. På en webbplats kommer man att samla data om befintliga produktkriterier, exempelvis de som används för miljömärkning och miljödeklaration, för att ge den offentliga och den privata sektorns upphandlare bakgrundsinformation om vilka kriterier som är relevanta för en viss produkt. Den första prototypen förväntas bli klar 2003.
- En **webbplats för grön offentlig upphandling** som kommer att ge samlad tillgång till handledningen, produkt databasen och relevant lagstiftning. Webbplatsen kommer att

vara klar i slutet av 2004.

b) Grönare företagsinköp

Den privata sektorn kan kräva grönare produkter och tillverkningsprocesser av sina leverantörer. Om de så önskar har de stora möjligheter att påverka marknaden i fråga om grönare produkter genom att till exempel kräva godkända miljöledningssystem, såsom EMAS.

Grönare företagsinköp torde också underlättas av de verktyg som utvecklats för att göra offentlig upphandling grönare och som beskrivs ovan. Dessutom kan man ha nytta av de olika typer av märkning som nämns nedan. Kommissionen har också börjat arbeta för att påverka marknaden för stora företagsinköp genom att verka för ökad insyn i företagens inköpsmetoder med hjälp av rapportering³².

c) Miljömärkning

Kommissionen har redan infört flera omfattande system för miljömärkning som ger konsumenterna tillförlitlig och lättbegriplig information och som skall underlätta valet av produkt. Dessa system passar väl in i IPP-ramen.

Om en produkt märkts med **EU:s miljömärke**³³, vet konsumenten att produkten har certifikat på att under hela sin livscykel vara miljövänligare än de flesta andra, jämförbara produkter. Eftersom det för närvarande inte finns några andra, jämförbara märken som täcker hela EU-marknaden, är detta det bästa tillgängliga märket ur EU-IPP-synpunkt³⁴. **EU:s energimärke**³⁵ återfinns numera på många produkter, särskilt vitvaror där energiförbrukningen normalt är den största miljöeffekten under produktens livscykel. Att det är så välkänt beror främst på att märkningen är obligatorisk. Det **europiska systemet för personbilmärkning**³⁶ ger konsumenten viktig information om nya bilars koldioxidutsläpp.

Tillämpningsområdet för dessa märken kommer stegvis att utökas för att ge konsumenterna ett bättre urval. Samtidigt kommer kommissionen att följa upp genomförandet av direktivet om vilseledande reklam³⁷ i medlemsstaterna och slutföra

³² Kommissionen har uppmuntrat alla börsnoterade företag med minst 500 anställda att i sina årsredovisningar till aktieägarna redovisa ett ”tredeletat resultat”, dvs. att redovisa sina resultat med avseende på ekonomiska, miljörelaterade och sociala kriterier (meddelande från kommissionen: Hållbar utveckling i Europa för en bättre värld: En strategi för hållbar utveckling i Europeiska unionen, KOM(2001) 264, 15.5.2001). För att bidra till detta har kommissionen utarbetat en rekommendation om hur miljöaspekter bör redovisas [kommissionens rekommendation av den 30 maj 2001 om redovisning, värdering och lämnande av upplysningar när det gäller miljöaspekter i företags årsbokslut och förvaltningsberättelser (2001/453/EG), EGT L 156, 13.6.2001, s. 33]. Kommissionen har också uppmanat till utarbetande av gemensamma riktlinjer och kriterier för mätning, rapportering och garantier fram till mitten av 2004. [Meddelande från kommissionen om företagens sociala ansvar – näringslivets bidrag till en långsiktigt stabil utveckling, KOM(2002) 347, 2.7.2002, s. 15.]

³³ Liksom medlemsstaternas märken är det också känt som ISO typ I-märke.

³⁴ Därmed är det inte uteslutet att andra märken i framtiden genom likvärdiga arrangemang eller på grund av utvecklingen kan komma att få stor betydelse för tillhandahålllet av sådan konsumentinformation.

³⁵ Rådets direktiv 92/75/EEG av den 22 september 1992 om märkning och standardiserad konsumentinformation som anger hushållsapparaters förbrukning av energi och andra resurser, EGT L 297, 13.10.1992, s. 16.

³⁶ Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/94/EG av den 13 december 1999 om tillgång till konsumentinformation om bränsleekonomi och koldioxidutsläpp vid marknadsföring av nya personbilar, EGT L 12, 18.1.2000, s. 16–19.

³⁷ Rådets direktiv 84/450/EEG av den 10 september 1984 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om vilseledande reklam, EGT L 250, 19.9.1984, s. 17–20. Under 2003 kommer

sitt arbete med riktlinjerna för miljöargument³⁸. Detta bör bidra till att vilseledande miljöargument inte minskar förtroendet i all miljörelaterad produktinformation. Kommissionen kommer att undersöka huruvida sådana argument på ett oberoende sätt kan kontrolleras inom ramen för EMAS. Inom ramen för den aktuella strategin för konsumentpolitik³⁹ kommer kommissionen dessutom att bedöma effektiviteten hos privata märkningsåtgärder och behovet av ytterligare åtgärder.

Eventuellt måste det jämförelsevis nya verktyget miljödeklarationer⁴⁰ vidareutvecklas i en europeisk ram. Miljödeklarationer används för standardiserad presentation av kvantifierad, livscykelbaserad information, exempelvis om koldioxid- eller kväveoxidutsläpp. Produktens egen miljövänlighet bedöms inte, men den kvantifierade informationen kan av en potentiell köpare användas för att göra en egen bedömning, eller så kan informationen läggas till grund för en livscykelanalys. Kommissionen har finansierat en studie⁴¹ för att undersöka befintliga miljödeklarationssystem (och liknande system) och se om de kan vidareutvecklas.⁴² Berörda parter uppmanades att inkomma med synpunkter på resultaten⁴³, och fram till slutet av 2005 kommer kommissionen att besluta om det krävs någon åtgärd på EU-nivå för att stimulera utvecklingen av detta potentiellt viktiga instrument. Härvid kommer man också att ta hänsyn till det pågående arbetet med internationella standarder för miljödeklarationssystem.

6. TONVIKT PÅ SÄRSKILDA PRODUKTER

6.1. Frivilliga pilotprojekt

Det finns redan många företag som tillämpar livscykelperspektivet sedan någon tid tillbaka. Hos andra återstår dock ännu en del arbete för att införa livscykelperspektivet i verksamheten. Med tanke på livscykelperspektivets betydelse för en framgångsrik produktpolitik, är detta en fråga som måste prioriteras. Metodens fördelar visas enklast genom att man demonstrerar den i praktiken. Kommissionen anser därför att bästa sättet att införa metoden är att individuellt tillämpa den på en rad produkter inom ramen för pilotprojekt. Kommissionen kommer därför att genomföra en rad pilotprojekt för att visa IPP:s potentiella fördelar i praktiken. De berörda parterna kommer sedan att kunna tillämpa livscykelperspektivet på sin vanliga verksamhet och på de produkter med vilka de kommer i beröring.

En viktig förutsättning för att pilotprojekten skall lyckas är att de parter som berörs av en viss produkt under dess livscykel verkligen deltar, och därför kommer alla berörda parter att vara välkomna att delta på frivillig bas. De berörda parter som

kommissionen att anta ett förslag till ramdirektiv om otillbörliga affärsmetoder. Om det godkänns av rådet och parlamentet, kommer ramdirektivet att ersätta en del av bestämmelserna i direktiv 84/450/EEG.

³⁸ Med hjälp av miljöargument, som ibland också betecknas som ISO typ II, redovisas en produkts miljöegenskaper utan att detta normalt kontrolleras av tredje part.

³⁹ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, ekonomiska och sociala kommittén och regionkommittén – Strategi för konsumentpolitik 2002–2006, KOM(2002) 208 slutlig, 7.5.2002.

⁴⁰ Miljödeklarationer kallas också ISO typ III.

⁴¹ Studiens slutrapport återfinns på <http://europa.eu.int/comm/environment/ipp/epds.htm>.

⁴² Kommissionen har också finansierat en parallell studie med inriktning på verktyg för livscykelanalys och miljödeklarationer i byggbranschen. Den återfinns på <http://europa.eu.int/comm/enterprise/construction/internal/essreq/lcarep/lcafinrep.htm>

⁴³ Resultaten finns i fotnot 44 på webbplatsen.

frivilligt anmäler sig som pionjärer kommer att kunna glädjas åt ökad synlighet i hela Europa. Kommissionen uppmanar alla berörda parter att inkomma med förslag till nämnda pilotprojekt. **Förslagen bör nå kommissionen senast i slutet av oktober 2003.** Kommissionen kommer sedan att granska dem på grundval av praktiska faktorer som genomförbarhet och alla berörda parters beredvillighet att delta. Med tanke på projektens demonstrationskaraktär är det inte avgörande att produkten i fråga har stor miljöpåverkan eller störst miljöförbättringspotential. Valet av produkt(er) för ett pilotprojekt påverkas därför inte alls av detta.

Kommissionen utgår från att varje pilotprojekt kommer att löpa i ungefär 12 månader. Det kommer att inledas när samsyn om det planerade arbetet uppnåtts med alla berörda parter. Kommissionen utgår från att man för varje produktpilotprojekt i princip kan gå till väga på följande sätt:

1. Dokumentation och analys av en produkts samtliga miljöeffekter under hela dess livscykel.
2. Analys av de potentiella ekologiska, sociala och ekonomiska verkningarna av samtliga alternativ för att minska miljöpåverkan, inklusive granskning av de befintliga styrmedlens effektivitet.
3. Fastställande av de lämpligaste förbättringsalternativen i samarbete med berörda parter.
4. Överenskommelse om genomförandeplaner, fastställande av de olika berörda parternas uppgifter.
5. Genomförande.

I nedanstående ruta visas ett vägledande praktiskt exempel.

Exempel bildäck

1. Först insamlas befintliga uppgifter från livscykelinventarier och livscykelanalyser, som i idealfallet tillhandahålls av industrin, och analyseras för att man skall få en bild av däckets hela livscykel. All slags bedömning bygger på relevanta, regler, standarder och normer.
2. Däck påverkar miljön under alla livscykelfaser. I detta exempel antas dock att miljön främst påverkas under användningsfasen. Under denna fas bidrar däckens rullmotstånd till koldioxidutsläpp via bränsleförbrukningen och till mark-, vatten- och luftföroreningar genom gummipartiklar och kemikalier på däckens som frigörs genom slitage. Eftersom koldioxidutsläppen kan förmodas ha störst betydelse på EU-nivå, kommer resten av exemplet att handla om dessa.
3. I nästa steg kan man försöka fastställa vilka åtgärder som krävs för att minska koldioxidutsläppen. I detta sammanhang måste man ta hänsyn till samtliga verktyg som eventuellt redan finns tillgängliga, även styrmedel och åtgärder som redan tillämpas inom ramen för befintliga EU-strategier. En möjlighet är

att minska rullmotståndet genom en ny utformning av däck. Nya material kan vara en lösning, såsom fallet med kiselföreningar visar. Man kan också överväga regummering. Detta är förstas bara exempel och fler möjligheter är tänkbara. Innan man fattar beslut om en viss åtgärd, måste dess potentiella verkningar under hela livscykeln undersökas så att inte eventuella negativa effekter omintetgör den eftersträvade förbättringen. En integrerad metod innebär förstas att man undersöker alla alternativs förenlighet med åtgärder inom ramen för andra EU-strategier. Dessutom måste man ta hänsyn till kostnader, funktionsduglighet och, i föreliggande exempel, till transportpolitiken och trafiksäkerheten.

4. I nästa steg måste man enas om vem som skall vidta åtgärderna och hur de skall genomföras. När det gäller däckens utformning är det exempelvis industrin som skulle få gå i bräschen. Myndigheterna skulle till exempel åta sig frågor som harmoniserad certifiering.
5. Sista steget innebär att åtgärderna genomförs och övervakas och att det rapporteras om gjorda framsteg.

En del av den lärdom som kan dras från produktpilotprojekten torde visserligen vara produktspecifik, men kommissionen utgår ändå ifrån att man kan lära sig mycket om förfarandets dynamik och uppläggning, eftersom det i praktiken är första gången man försöker sig på något liknande på europeisk nivå. Om pilotprojekten och ytterligare säkra uppgifter pekar på bristande samstämmighet mellan politikområden i en storleksordning som hindrar en väl avvägd integration av ekonomiska, sociala och ekologiska mål, kommer kommissionen att undersöka vad som eventuellt behöver göras för att öka samstämmigheten mellan befintliga rättsliga och andra instrument.

6.2. Fastställande av vilka produkter som har störst miljöförbättringspotential

Parallellt med att allmänt öka kunskapen om IPP genom pilotprojekt kommer kommissionen också att försöka fastställa vilka produkter som har störst miljöförbättringspotential och uppmuntra åtgärder för dessa. Vid bedömningen av produkternas miljöförbättringspotential kommer man även att ta hänsyn till ändringarnas troliga socioekonomiska verkningar. Hittills råder dock ingen, på undersökningar baserad, enighet om vilka produkter som påverkar miljön mest och därför har störst miljöförbättringspotential.

Kommissionen kommer därför att ta initiativ till en metod för fastställande av sådana produkter på europeisk nivå. Detta kommer att bygga på tidigare erfarenheter, exempelvis de som gjorts i Belgien.⁴⁴ Sedan kommer man att diskutera metoden med berörda parter för att uppnå bred enighet. På detta följer ytterligare en studie, där man med hjälp av den valda metoden kommer att fastställa vilka produkter som har störst miljöförbättringspotential. Därefter kommer man att ytterligare analysera produkterna högst upp på listan för att ta reda på alla möjligheter som finns för att

⁴⁴ *Institut Wallon de Développement Économique et Social et d'Aménagement du Territoire* och *Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek* (2002): Fastställande av nyckelprodukter för den federala produkt- och miljöpolitiken, utkast till slutrapport, november 2002.

minska miljöpåverkan. Härvid kommer man också att undersöka varje åtgärds socioekonomiska effekter. Allt detta kommer förmodligen att ta mellan tre och fyra år.

När detta arbete har avslutats, kommer kommissionen att rikta sin uppmärksamhet på enskilda produkter bland dem med den största miljöförbättringspotentialen och de lägsta socioekonomiska kostnaderna. Erfarenheterna från pilotprojekten kommer härvid att vara av stort värde.

7. SAMORDNING OCH INTEGRATION

För IPP-metoden krävs att man utnyttjar samverkansvinsterna mellan olika verktyg. Man måste alltså se till att alla aspekter av verktygens hantering genomsyras av IPP-tanken. Samtidigt krävs ytterligare integrering av IPP-tanken i andra politiska områden än miljö. Kommissionen kommer därför att uppmana de olika sektorerna att i sina rapporter inom ramen för Cardiffprocessen⁴⁵ i detalj redogöra för hur de avser att integrera IPP-metoden i sitt arbete.

Kommissionen kommer dessutom att ta en rad initiativ för att samordna och övervaka framstegen.

I samarbete med medlemsstaterna och Europeiska miljöbyrån kommer kommissionen att **utarbete lämpliga indikatorer** för mätning av de miljöförbättringar som IPP-metoden ger upphov till.

Vidare kommer kommissionen att utarbete en **rapport** för Europaparlamentet och rådet om hur IPP-metodens genomförande framskrider. Till grund för sitt arbete kommer kommissionen att lägga de rapporter som medlemsstaterna från och med slutet av 2006 skall överlämna till kommissionen vart tredje år och som skall innehålla en redogörelse för vidtagna åtgärder och gjorda framsteg när det gäller IPP-metodens genomförande. Näringslivets olika branscher och konsumentorganisationerna uppmanas göra likadant.

Kommissionen kommer dessutom att vara ordförande i **regelbundna möten** med företrädare för medlemsstaterna och berörda parter. Dessa skall bistå kommissionen med att vidareutveckla och genomföra IPP och med att övervaka framstegen i medlemsstaterna. När vissa frågor påkallar särskild uppmärksamhet, exempelvis redovisningsformaten, kan kommissionen tillsätta arbetsgrupper eller utnyttja befintliga strukturer. Enligt kommissionens uppfattning bör det informella IPP-nätverk som medlemsstaterna har upprättat på eget initiativ⁴⁶ fortsätta med att parallellt sörja för informationsutbyte under ledning av ordförandeskapet i rådet. Kommissionen föreslår också att man även låter anslutande länder och kandidatländer bli medlemmar.

⁴⁵ På Europeiska rådets möte i Cardiff 1998 uppmanades flera sektorer att utarbete integrationsstrategier och att fastställa indikatorer (transport, energi, jordbruk) för att bidra till att lösa problemet med klimatförändringar och driva på miljöfrågor inom ramen för Agenda 2000-processen. Samma uppmaning har sedan också riktats till andra sektorer.

⁴⁶ Kommissionen deltar som observatör.

Kommissionen kommer att försöka **verka för IPP-metoden på internationell nivå** genom att förklara metodens potentiella fördelar för miljön och hållbar utveckling. En samsyn på IPP-metoden, med hänsyn tagen till utvecklingsländernas särskilda behov, kommer att påskynda metodens utveckling och bidra till en lösning av globala miljöproblem.

Kommissionen kommer att hålla alla berörda parter underrättade om utvecklingen, inklusive samråden, på sin webbplats – www.europa.eu.int/comm/environment/ipp – och genom sin sändlista.

Bilaga I: Samråd med berörda parter efter antagandet av IPP-grönboken

Grönboken handlar om olika aspekter för IPP:s vidareutveckling, både i fråga om det allmänna tillvägagångssättet och de olika styrmedlen. Berörda parter uppmanades att inkomma med skriftliga synpunkter till kommissionen fram till slutet av juni 2001. Denna uppmaning följdes av 133 grupper med berörda parter. Många av dessa synpunkter återfinns på kommissionens IPP-webbplats⁴⁷.

Av de 133 bidragen kom 78 från näringslivet, 30 från statliga organisationer (inklusive de andra europeiska institutionerna), 10 från enskilda personer, 6 från konsumentorganisationer, 4 från den akademiska världen, 3 från icke-statliga miljöorganisationer och 2 från standardiseringsorgan.

De flesta berörda parter välkomnade grönboken och instämde i motiveringen för den nya IPP-strategin. Åsikterna om de olika styrmedlens för- och nackdelar gick dock mer isär. De flesta ställde sig visserligen positiva till ett marknadsorienterat tillvägagångssätt, men var inte lika entusiastiska i fråga om differentierade skatter. De flesta parter från näringslivet och den offentliga sektorn var emot sänkt moms för produkter med EU:s miljömärke, medan de icke-statliga miljöorganisationerna var mer positiva. Meningarna gick också isär när det gällde förhållandet mellan frivilliga och obligatoriska styrmedel. Näringslivet föredrog generellt ett mer frivilligt tillvägagångssätt, medan andra parter ansåg att det krävdes lagstiftning.

I fråga om livscykelanalys hänvisade flera parter till metodens begränsningar, medan andra förordade livscykeldata-baser och informationskampanjer till stöd för bra lösningar. Alla parter ställde sig tveksamma till att använda den nya metoden för att uppnå miljömål. Informationskampanjer för en grönare offentlig upphandling välkomnades allmänt. Parterna tyckte visserligen att miljömärkning var viktig, men föredrog olika typer av märken. Det rådde allmän enighet om att miljöledningssystem (EMAS, ISO 14001 eller också produktorienterade miljöledningssystem) skulle kunna vara ett bra verktyg. Idén med produktpaneler vann gehör, även om flera parter tvivlade på att de skulle få framgång på europeisk nivå.

Vid sidan om berörda parter yttrade sig också Europaparlamentet och ministerrådet om grönboken. Ministerrådet ställde sig generellt bakom idén, medan Europaparlamentet bara var försiktigt positivt och krävde större klarhet om IPP:s tillämpning i praktiken. Beslutet om pilotprojekten fattades delvis som svar på denna uppmaning.

Kommissionen bad inte bara om skriftliga synpunkter och yttranden utan anordnade också flera expertmöten och en konferens med olika aktörer för att diskutera grönboken. Dessutom hölls en rad bilaterala möten med berörda parter.

Meddelandet bygger på dessa samråd och skall ses som ett försök att jämkla mellan de olika åsikter som kommit till uttryck.

⁴⁷

<http://europa.eu.int/comm/environment/ipp/tablelisting.htm>

Bilaga II: Tänkbara funktioner och uppgifter för berörda parter⁴⁸

1. MEDLEMSSTATERNA

Utarbeta ram för frivilliga avtal på nationell nivå.

Främja integration av miljöhänsyn i nationella standardiseringsorgans arbete.

Undanröja hinder i nationell lagstiftning mot grönare offentlig upphandling.

Främja och uppmuntra, där så är lämpligt, skatteåtgärder såsom miljörelaterade skatter och incitament för att främja grönare produkter.

Ta bort miljöskadliga subventioner.

Tillhandahålla offentliga medel till stöd för teknisk utveckling i riktning mot miljövänligare produkter och tjänster.

Öka kunskapen om livscykelperspektivet genom utbildning och informationskampanjer.

Bidra till EU:s ansträngningar i fråga om livscykeldata-baser.

Främja användandet av ekoformgivning och livscykelanalys.

Inrikta nationella forskningsprogram på IPP-relaterad forskning.

Främja användandet av miljöledningssystem, även i nationella förvaltningar.

Utarbeta offentligt tillgängliga planer för en grönare offentlig upphandling.

Främja informationsåtgärder riktade till myndigheter med ansvar för offentlig upphandling.

Främja utvecklingen och användandet av EU:s miljömärke.

Genomföra direktivet om vilseledande reklam.

Integrera IPP-tanken i andra politiska områden än miljö.

Bistå vid framtagandet av indikatorer.

Rapportera om IPP-tillämpning.

Byta ut information med andra medlemsstater om IPP-tillämpning.

Verka för IPP på internationell nivå.

⁴⁸ Kommissionen är inte uppförd på förteckningen, eftersom kommissionens uppgifter framgår av huvudtexten.

2. INDUSTRI (INKLUSIVE UTVINNING AV RÅVAROR, UTFORMNING, TILLVERKNING, DISTRIBUTION, ÅTERFÖRSÄLJNING OCH ÅTERVINNING)⁴⁹

Föreslå miljöavtal.

Främja integration av miljöhänsyn i nationella standardiseringsorgans arbete.

Öka kunskapen om livscykelperspektivet och verktyg för miljöinformation genom utbildning av personal och informationskampanjer.

Bidra till EU:s ansträngningar i fråga om livscykeldata-baser.

Främja användandet av ekoformgivning och livscykelanalys.

Integrera IPP-tanken i företagets FoTU-program.

Använda miljöledningssystem, inklusive produktdimensionen.

Göra gröna företagsinköp.

Ansöka om och stödja utvecklingen av EU:s miljömärke.

Följa riktlinjerna för miljöargument.

Tillhandahålla utbildning och information om livscykelperspektivet för kunder och leverantörer.

Delta i produkt-pilotprojekt.

Rapportera om IPP-tillämpning, även i företagets miljörapporter.

Byta ut information med andra företag och berörda parter om IPP-tillämpning.

3. KONSUMENTORGANISATIONER

Främja integration av miljöhänsyn i nationella standardiseringsorgans arbete.

Öka kunskapen om livscykelperspektivet och miljöinformationskällor genom utbildning och informationskampanjer.

Främja utvecklingen och användandet av EU:s miljömärke.

Köpa grönare produkter.

Rapportera om IPP-tillämpning.

Byta ut information med andra medlemsstater om IPP-tillämpning.

⁴⁹ I förekommande fall även industri utanför EU.

4. MILJÖORGANISATIONER

Främja integration av miljöhänsyn i nationella standardiseringsorgans arbete.

Öka kunskapen om livscykelperspektivet genom utbildning och informationskampanjer.

Främja användandet av miljöledningssystem, även i nationella förvaltningar.

Ta ställning till offentligt tillgängliga planer för en grönare offentlig upphandling.

Främja informationsåtgärder riktade till myndigheter med ansvar för offentlig upphandling.

Främja gröna företagsinköp.

Främja utvecklingen och användandet av EU:s miljömärke.

Integrera IPP-tanken i andra politiska områden än miljö.

Bistå vid framtagandet av indikatorer.

Rapportera om IPP-tillämpning.

5. KONSUMENTER

Köpa grönare produkter.

Använda och sköta produkter så att man åstadkommer minsta möjliga miljöpåverkan.

Bortskaffa produkter på rätt sätt.

FINANSIERINGSÖVERSIKT FÖR RÄTTSAKT

Politikområde(n): Miljö

Verksamhet(er): Utarbetande av strategi

ÅTGÄRDENS BETECKNING: MEDDELANDE "INTEGRERAD PRODUKTPOLITIK"

1. BERÖRDA BUDGETPOSTER (NUMMER OCH BETECKNING)

B4-3040 A

2. ALLMÄNNA UPPGIFTER

2.1. Sammanlagda anslag för åtgärden (avsnitt B): 1 605 miljoner euro i åtagandebemyndiganden

2.2. Tillämpningsperiod: 2003–2007

2.3. Flerårig total utgiftsberäkning:

a) Förfalloplan för åtagandebemyndiganden/betalningsbemyndiganden (finansiellt stöd) (se punkt 6.1.1)

Miljoner euro (avrundat till tre decimaler)

	År 2003	2004	2005	2006	2007	2008 och följ- ande	Totalt
Åtagande- bemyndiganden (ÅB)							
Betalnings- bemyndiganden (BB)							

b) Tekniskt och administrativt stöd och stödutgifter (se punkt 6.1.2)

ÅB	0,526	0,442	0,266	0,208	0,163	0,000	1,605
BB	0,200	0,400	0,350	0,350	0,200	0,105	1,605

Delsumma a+b							
ÅB	0,526	0,442	0,266	0,208	0,163	0,000	1,605
BB	0,200	0,400	0,350	0,350	0,200	0,105	1,605

- c) Total budgetkonsekvens i form av personalutgifter och övriga administrativa utgifter

(se punkterna 7.2 och 7.3)

ÅB/BB	0,661	0,661	0,661	0,661	0,661		3,305
-------	-------	-------	-------	-------	-------	--	-------

TOTALT a+b+c							
ÅB	1,187	1,103	0,927	0,869	0,824	0,000	4,910
BB	0,861	1,061	1,011	1,011	0,861	0,105	4,910

De uppskattade medlen enligt denna planering kommer att täckas med hjälp av de anslag som i B4-3040A tilldelats de behöriga generaldirektoraten (GD Miljö och andra) inom ramen för det årliga budgetförfarandet.

2.4. Förenlighet med den ekonomiska planeringen och budgetplanen

Förslaget är förenligt med gällande ekonomisk planering

Förslaget kräver omfördelningar under den berörda rubriken i budgetplanen,

i nödvändiga fall med stöd av bestämmelserna i det interinstitutionella avtalet

2.5. Påverkan på inkomsterna

Inkomsterna påverkas inte (gäller tekniska aspekter på genomförandet av en åtgärd)

ELLER

Inkomsterna påverkas enligt följande:

Obs.: den metod som använts för att beräkna påverkan på inkomsterna skall redovisas närmare på ett separat blad som bifogas denna finansieringsöversikt.

Miljoner euro (avrundat till en decimal)

Budgetpost	Inkomster	Före åtgärden [år n-1]	Situation efter åtgärden							
			[År n]	[n+1]	[n+2]	[n+3]	[n+4]	[n+5]		
	a) Inkomster i absoluta belopp									
	b) Förändring av inkomster	Δ								

(Om flera budgetrubriker påverkas skall varje rubriks nummer anges i tabellen)

3. BUDGETTEKNISKA UPPGIFTER

Typ av utgifter	Nya	Deltagande EFTA	Deltagande av kandidatländer	Rubrik i budgetplanen
-----------------	-----	-----------------	------------------------------	-----------------------

Icke oblig. utg.	Diff. anslag	NEJ	NEJ	NEJ	nr 3
------------------	--------------	-----	-----	-----	------

4. RÄTTSLIG GRUND

Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen (särskilt artiklarna 95 respektive 174) och Europaparlamentets och rådets beslut nr 1600/2002/EG om fastställande av gemenskapens sjätte miljöhandlingsprogram, EGT L 242, 10.9.2002, s. 1–15.

5. BESKRIVNING AV ÅTGÄRDEN OCH SKÄL FÖR ÅTGÄRDEN

5.1. Behovet av gemenskapsåtgärder

5.1.1. Mål för åtgärden

Att minska produkters samlade miljöpåverkan under hela deras livscykel.

5.1.2. Förhandsutvärdering

I februari 2001 antogs en grönbok för att undersöka behovet av ett gemensamt tillvägagångssätt när det gäller integrerad produktpolitik. De berörda parterna välkomnade allmänt ett sådant tillvägagångssätt på europeisk nivå i sina svar på grönboken.

5.1.3. Åtgärder som vidtagits som följd av en efterhandsutvärdering

Regelbundna rapporter enligt punkt 8.2.

5.2. Planerad verksamhet och villkor för finansiering via budgeten

Efter att ha antagits kommer meddelandet att läggas fram för rådet och Europaparlamentet för diskussion. Även berörda parter är välkomna att lämna synpunkter. Det kan komma att krävas lagstiftning om vissa IPP-aspekter i framtiden. Det bör påpekas att de finansiella arrangemangen inte omfattar åtgärder med avseende på antagandet och genomförandet av utkastet till direktiv om ekoförbrukande produkter. För detta kommer de ansvariga avdelningarna att lägga fram ett särskilt förslag.

Alla som kommer i kontakt med produkter och tjänster under deras livscykel (dvs. främst tillverkare, konsumenter och myndigheter) berörs av strategin. De kommer att uppmanas att anlägga ett livscykelperspektiv på sina produktrelaterade verksamheter. Icke-statliga miljöorganisationer kommer att få en stödfunktion, där de genom att utnyttja sin oberoende ställning verkar för grönare inköp och miljörapportering.

5.3. Genomförandebestämmelser

Själva strategin kommer till stor del att marknadsföras med hjälp av informationsåtgärder. För vidareutvecklingen av de olika IPP-hjälpmedlen kommer det att krävas en kombination av lagstiftning, uppmuntran (ris och ros), samarbete och information. De ekonomiska uppskattningarna bygger på antagandet att man endast kommer att granska en ”pilotprodukt” åt gången. Om arbetet omfattar flera produkter samtidigt, eller om det krävs särskilda åtgärder efter det att IPP-metoden tillämpats på ”pilotprodukterna”, måste resursbehoven prövas på nytt. Ytterligare resurser täcks emellertid av de befintliga anslagen.

6. BUDGETKONSEKVENSER

6.1. Totala budgetkonsekvenser för avsnitt B (för hela programperioden)

(Den beräkning som ligger till grund för nedanstående tabell skall redovisas genom uppdelningen i tabell 6.2)

6.1.1. Finansiellt stöd

Åtagandebemyndiganden, miljoner euro (avrundat till tre decimaler)

Fördelning	2003	2004	2005	2006	2007	2008 och följande	Totalt
Åtgärd 1							0
Åtgärd 2							0
etc.							0
TOTALT	0	0	0	0	0	0	0

6.1.2. Tekniskt och administrativt stöd, stödutgifter och IT-utgifter (åtagandebemyndiganden)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008 och följande	Totalt
1) Tekniskt och administrativt stöd:							
a) Byråer för tekniskt stöd							
b) Övrigt tekniskt och administrativt stöd: - internt: - externt: <i>varav för konstruktion och underhåll av system för informationshantering:</i>							
Delsumma 1							
2) Stödutgifter							
a) Undersökningar	0,461	0,381	0,222	0,169	0,128		1,361
b) Expertmöten	0,065	0,061	0,044	0,039	0,035		0,244
c) Information och publikationer							
Delsumma 2							
TOTALT	0,526	0,442	0,266	0,208	0,163	0,000	1,605

6.2. Kostnadsberäkning per åtgärd för avsnitt B (för hela programperioden)

Miljoner euro i åtagandebemyndiganden (avrundat till tre decimaler)

Fördelning	Typ av resultat (projekt osv.)	Antal dylika resultat (sammanlagt för åren 1 till 5)	Genomsnittlig kostnad per uppnått resultat	Totala kostnader (sammanlagt för åren 1 till 5)
	1	2	3	4=(2X3)
<u>Vidareutveckling av IPP-hjälpmidlen</u>	Mötesrapporter	20	4 000 €	0,080 miljoner €
- expertsamråd	Studierapporter	11	80 000 €	0,880 miljoner €
- studier				
<u>IPP-pilotprodukter</u>	Mötesrapporter	24	4 000 €	0,096 miljoner €
- expertsamråd	Studierapporter	4	80 250 €	0,321 miljoner €
- studier				
<u>Övervakning av framsteg</u>	Mötesrapporter	17	4 000 €	0,068 miljoner €
- expertsamråd	Studierapporter	2	80 000 €	0,160 miljoner €
- studier				
TOTALKOSTNAD				1 605 miljoner €

Fördelningen av studier på tre åtgärdsområden är preliminär. Beroende på hur sammansatt arbetet inom det andra åtgärdsområdet blir, kan det komma att behövas fler studier för pilotprodukter och färre för de båda andra åtgärdsområdena. Eventuellt kan också en rad studier sammanföras för att omfatta de båda första åtgärdsområdena, beroende på studiernas exakta ämne och de första årens resultat.

7. EFFEKTER PÅ PERSONALRESURSER OCH ADMINISTRATIVA UTGIFTER

Resursbehoven i fråga om personal och förvaltning kommer att täckas med hjälp av de anslag som tilldelats de behöriga generaldirektoraten (GD Miljö och andra) inom ramen för det årliga budgetförfarandet.

7.1. Personalbehov för åtgärden

Typ av tjänster	Personal som krävs för att förvalta åtgärden (befintliga plus ev. ytterligare personalresurser)		Totalt	Beskrivning av de arbetsuppgifter som den planerade åtgärden för med sig
	Fast anställda	Tillfälligt anställda		
Fast anställda eller tillfälligt anställda	A	4	4	Handläggare och förvaltning
	B	0,5	0,5	Avtal om studier, utbetalningar, databehandling
	C	1,5	1,5	Sekretariat
Övriga personalresurser				
Totalt		6,0	6,0	

7.2. Total budgetkonsekvens av ytterligare personalbehov

Typ av personalresurser	Belopp i euro	Beräkningsmetod *
Fast anställda	0,648 miljoner €	6,0 x 108 000 €
Tillfälligt anställda		
Övriga personalresurser (ange budgetrubrik)		
Totalt	0,648 miljoner €	

Beloppen avser totala utgifter för 12 månader.

7.3. Övriga administrativa utgifter till följd av åtgärden

Budgetpost (nummer och beteckning)	Belopp i euro	Beräkningsmetod
Totalt (avdelning A7)	0,013 miljoner €	10 x 1 300 € (baserat på två dagars tjänsteresor med 300 € ersättning + 850 € resor + 150 € uppehälle)
A0701 – Tjänsteresor		
A07030 – Möten		
A07031 – Kommittéer vars hörande är obligatoriskt ¹		
A07032 – Kommittéer vars hörande ej är obligatoriskt ¹		
A07040 – Konferenser m.m.		
A0705 – Studier och samråd		
Övriga utgifter (ange vilka)		
Informationssystem (A-5001/A-4300)		
Övriga utgifter i del A (ange vilka)		
Totalt	0,013 miljoner €	Se ovan.

Beloppen avser totala utgifter för 12 månader.

¹ Ange vilken typ av kommitté samt vilken av de två kategorierna den tillhör.

I.	Totalbelopp/år (tabell 7.2 + 7.3)	0,661 miljoner €
II.	Varaktighet	5 år
III.	Totalkostnad för åtgärden (I x II)	3,305 miljoner €

8. UPPFÖLJNING OCH UTVÄRDERING

8.1. Metod för uppföljning

Kommissionen föreslår att man efter meddelandets offentliggörande granskar IPP-metodens genomslag vart tredje år. Kommissionen kommer att utarbeta en rapport för detta, som kommer att offentliggöras och läggas fram för de övriga institutionerna.

8.2. Planerad form och tidsplan för utvärderingar

De exakta arrangemangen för genomförandet måste ännu fastställas, men de kommer att bygga på de uppgifter som medlemsstaterna och andra berörda parter lämnar till kommissionen. Kommissionen kommer att kalla till möten med medlemsstaterna och berörda parter för att samordna redovisningsformaten och på så sätt underlätta rapporteringen. Vidare kommer kommissionen att i samarbete med Europeiska miljöbyrån försöka ta fram indikatorer för bedömning av framstegen med strategins omsättning i praktiken.

9. BESTÄMMELSER OM BEDRÄGERIBEKÄMPNING

De föreslagna åtgärderna gäller endast utgifter för personal, expertmöten och avtal om studier. Eftersom de sistnämnda omfattas av kommissionens vanliga kontrollförfaranden, behövs inga ytterligare åtgärder för bedrägeribekämpning.